

Til: Fakultetsstyret
Fra: Dekanen

Sakstype: D-sak
Møtesaksnr.: D-sak3
Møtenr. 3/2024
Møtedato: 21.06.2024
Notatdato: 14.06.2024
Arkivsaksnr.:
Saksbehandler: kv

Rutiner for fakultetets behandling av etablering og nedleggelse av studieretninger

Bakgrunn

Fakultetsstyret behandlet 12. april 2024 V-SAK3: Endringer i studieporteføljen fra og med studieåret 2025/26. Av sakspapiret *Orientering om vedtak om studieporteføljen fra studieåret 2025/26 av som prodekanen for studier fatter* framgikk at studiedekanen hadde innvilget en søknad fra ILOS om nedleggelse av studieretningen Polsk, tsjekkisk, bosnisk/kroatisk/serbisk på bachelorprogrammet Europeiske språk. I henhold til gjeldende praksis er dette innenfor det dekanatet kan bestemme da nedleggelse av studieretninger ikke omfattes av samme rutiner for behandling i fakultetsstyret som studieprogrammer.

Fakultetsstyret ønsket imidlertid å diskutere dagens praksis omkring nedleggelse og etablering av studieretninger med tanke på framtidige endringer. Saken legges derfor fram til diskusjon for fakultetsstyret.

Dagens praksis på HF

I Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo står det:

§ 3.2 Etablering, endring og nedlegging av studieprogram og studieenheter

(1) Ved Universitetet i Oslo skal saker om etablering og nedlegging av studietilbud behandles slik:

- Saker om studieprogram på 60 studiepoeng eller mer behandles av universitetsstyret.
- Saker om studieprogram på mindre enn 60 studiepoeng behandles av fakultetet selv.
- Saker om studieretninger behandles av fakultetet selv.
- Saker om emnegrupper behandles av fakultetet.
- Saker om emner behandles av fakultetet.

(2) Fakultetet kan endre studieprogram, studieretninger, emnegrupper og emner. Rektor skal likevel behandle endringer av Examen philosophicum.

(3) Saker som innebærer etablering eller nedlegging av fag eller andre vesentlige endringer i studietilbudet skal behandles av universitetsstyret uavhengig av reglene i første og andre ledd.

HF praktiserer at bare de saker som skal til universitetsstyret, legges fram for fakultetsstyret med vedtaksforslag om at fakultetsstyret anbefaler universitetsstyret å følge fakultetets forslag.

I de øvrige sakene, herunder etablering og nedleggelse av studieretninger, har praksis vært at dekanatet ved studiedekanan har fattet vedtak. Fra 2018 av har dekanatet orientert fakultetsstyret om slike vedtak i et eget sakspapir i den årlige porteføljesaken som behandles i april møtet.

Hvorfor dagens praksis?

Det er viktig å arbeide strukturert og systematisk med å tilpasse studieporteføljen til virkeligheten, inkludert strategiske endringer for å møte behov for tverrfaglighet, samfunnsrelevans og kompetansebehov.

En utfordring ved dagens praksis er at det ikke finnes noen prinsipiell forskjell mellom studieprogram og studieretninger. Imidlertid har studieprogrammer status som noe mer av bærebjelker som sikrer bredde, mens retninger har karakter av i noe større grad å ha behov for fleksibilitet dersom f.eks. søkertallene skulle synke raskt.

Dekanatet vil likevel argumentere for at dagens praksis er den best egnede, fordi den sikrer at HF har et robust studietilbud og samtidig den handlekraften og smidigheten som trengs for å gjøre nødvendige endringer – og at endringer kan skje før instituttens utfordringer når et kritisk punkt.

I dag vil instituttens ønsker om etablering og nedleggelse av ofte være begrunnet i:

Kvalitet: Kvaliteten i det gamle tilbudet kan over tid anses å være for dårlig, eller en periodisk programevaluering kan ha avdekket at det er krav i NOKUTs studietilsynsforordning som ikke tilfredstilles, eller det eksterne evalueringspanelet foreslår forbedringer. Kvalitet behøver i denne sammenheng ikke bety kvaliteten på fagene i tradisjonell forstand. Også sammensetningen av programmet som helhet kan ha lavere kvalitet enn ønskelig, f.eks. hvilke støttegrupper som tilbys, mulighetene for praksis og utveksling osv. Dette er former for kvalitetssvikt som den enkelte student ikke nødvendigvis rammes av.

Økonomi: Instituttens søknader vil ofte være økonomisk begrunnet med lave søkertall, dårlig gjennomføring eller at antall årsverk knyttet til tilbudet ikke står i forhold til studiepoengsinnpektene det gir. Instituttet kan ønske å la tilbud som går bedre mht. søkning, gjennomføring og økonomi, beholde sine ressurser og ikke subsidiere tilbud som går dårligere.

Nedleggelse av en studieretning skjer aldri uten en forutgående grundig og omfattende prosess, gjerne med mange forsøk på å bedre situasjonen. Dekanatet er godt kjent med og har hatt anledning til å kvalitetssikre saksgangen som har ført fram til at et institutt velger å gå inn for nedleggelse av en studieretning. Dialogen skjer både løpende, og også formelt i årlige dialogmøter mellom instituttledelse og dekanat, i instituttleder møtene, økonomimøter og gjennom kvalitetssystemet i de årlige studiekvalitetssamtalene og i oppfølgingen av de periodiske programevalueringene.

Når fakultetet mottar søknader om etablering og nedleggelse, følger i tillegg til fakultetets kjennskap til saken fra tidligere en selvstendig vurdering av søknadene bl.a etter kriteriene i [HF's retningslinjer](#) for saksbehandling ved etablering, endring og nedleggelse av studieprogrammer, studieretninger og årsheter¹ før dekanatet ev. velger å fremme saken for styret. F.eks. ville dekanatet i 2018 ikke fremme søknad om etablering av bachelorprogrammet Filosofi, politikk, økonomi pga. instituttets daværende økonomiske situasjon og i 2023 ikke søknad om etablering av masterprogrammet Literature, Cognition, Emotions (LCE) fordi søknaden etter fakultetets vurdering ikke var godt nok utredet med tanke på rekrutteringsgrunnlag og ressurser, faglig innhold, internasjonalisering og arbeidsrelevans.

Historikken bak ordningen

HF's fakultetsstyre vedtok 29. februar 2008 at følgende prinsipper skulle styre den videre utviklingen av HF's programportefølje:

- HF skal ikke øke bachelorporteføljen vesentlig, men forenkle og justere.
- HF skal ha brede bachelortilbud med en tydelig og realistisk studiebeskrivelse.
- Master skal være nivået for mer forskningsnære og spesialiserte studietilbud.
- HF vil overføre ressurser fra bachelor- til masternivå.
- Endringstakten skal være høyere på master- enn på bachelornivå.
- HF skal vurdere større differensiering av personell for å sikre studiekvaliteten.

Bak det første kulepunktet skjuler seg at bachelorprogramporteføljen skulle være stabil, mens endringer enkelt kunne skje på studieretningsnivået fordi det er et fakultetsanliggende og papirarbeidet kunne holdes på et minimum.

Siden dette vedtaket ble fattet, er imidlertid flere bachelorprogram blitt oppløst og studieretninger blitt egne program (f.eks. filosofi og idéhistorie, religionshistorie og kulturhistorie). Dette er gjort etter instituttens ønske for å øke studietilbudets synlighet for søkerne og fordi de ulike fagmiljøene har sett få eller ingen synergier eller samarbeidsmuligheter på et felles program.

To alternativer for etablering og nedleggelse av studieretninger

Selv om dagens praksis etter dekanatets mening har fungert godt over tid, er det grunn til nå å diskutere muligheten for en alternativ saksgang. Her presenterer vi de to alternativene vi anser som mest realistiske:

a) Fakultetsstyret får seg forelagt ikke bare de saker som etter Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 3.2 skal endelig vedtas av universitetsstyret, men alle saker om etablering og nedleggelse av studietilbud på 60 studiepoeng og mer. I sakene som etter forskriften ikke skal til videre til universitetsstyret, vil fakultetsstyrets vedtak være endelig.

b) Vi fortsetter dagens praksis der styret får seg forelagt sakene knyttet til det som har status som program, der universitetsstyret fatter endelig vedtak. Sakene knyttet til studieretninger fatter dekanatet vedtak i og orienterer fakultetsstyret om. Saker som gjelder etablering og nedleggelse av fag skal uansett til universitetsstyret uavhengig av om faget tilbys som studieretning eller program.

---

¹ <https://www.uio.no/for-ansatte/arbeidsstotte/sta/enheter/hf/program-emner/behandling-retninger/programsaksbehandling.html>

En endring i beslutningsstrukturen fra vedtak på fullmakt hos dekanatet til fakultetsstyret betyr at beslutningskjeden blir lenger, saksbehandlingen noe tyngre og at instituttene handlingsrom og fleksibilitet i slike saker kan oppleves mer redusert, jf. kriteriene fra 2008 ovenfor.

Til diskusjon:

- Ønsker fakultetsstyret å gå videre med saken og få seg forelagt et forslag om at fakultetsstyret fatter beslutninger om etablering og nedleggelse av studieretninger innenfor de fullmakter Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo gir fakultetene?
-